

Návrh na riešenie dopadov energetickej krízy prostredníctvom EŠIF zdrojov programového obdobia 2014 – 2020 a rámec implementácie (SAFE-CARE)

1. Legislatívny návrh SAFE-CARE

Európska komisia (EK) predstavila 14. októbra 2022 návrh revízie Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde, Európskom poľnohospodárskom fonde pre rozvoj vidieka a Európskom námornom a rybárskom fonde a ktorým sa stanovujú všeobecné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde a Európskom námornom a rybárskom fonde, a ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (ES) č. 1083/2006, tzv. všeobecného nariadenia (ďalej len „nariadenie“). Cieľom návrhu SAFE-CARE je predstaviť nové flexibility nariadenia, ktoré umožnia realizovať opatrenia na riešenie dôsledkov energetickej krízy zo zdrojov národnej alokácie Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014-2020 (EŠIF).

V prípade **zraniteľných domácností** návrh predpokladá pomoc pri úhrade nákladov na spotrebu energie v rámci investičnej priority Európskeho sociálneho fondu (ESF) „Zlepšenie prístupu k cenovo prístupným, trvalo udržateľným a kvalitným službám vrátane zdravotnej starostlivosti a sociálnych služieb všeobecného záujmu“.

V prípade **MSP** návrh umožňuje financovanie prevádzkového kapitálu vo forme grantov pre tie podniky, ktoré sú obzvlášť postihnuté zvýšením cien energií. Opatrenia majú byť realizované v rámci investičnej priority Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR) „Podpora kapacít MSP pre rast na regionálnych, celoštátnych a medzinárodných trhoch a zapojenia sa do procesov inovácií“, v súlade s pravidlami štátnej pomoci. Oprávnené pre podporu budú tie MSP, ktoré vyhovujú podmienkam uvedeným v bode 2.4 Dočasného krízového rámca pre opatrenia štátnej pomoci na podporu hospodárstva v dôsledku agresie Ruska proti Ukrajine v platnom znení (Dočasný krízový rámec).

Okrem toho môže byť podporený aj prístup na trh práce udržiavaním pracovných miest zamestnancov a samostatne zárobkovo činných osôb prostredníctvom **skrátенých pracovných úväzkov** a ekvivalentných schém na základe pravidiel platných pre ESF.

Operácie poskytujúce takúto podporu môžu byť financované **z EFRR, ESF, alebo Kohézneho fondu** na základe pravidiel uplatniteľných buď pre EFRR, alebo ESF. Podpora môže byť poskytnutá bez ohľadu na kategórie regiónov, čo v podmienkach SR znamená vrátane Bratislavského kraja. **Oprávnenosť výdavkov je stanovená od 1. februára 2022 do 31. decembra 2023.**

Opatrenia SAFE-CARE je potrebné programovať výlučne v rámci novej vyhradenej prioritnej osi. Zároveň je možné na tieto opatrenia využiť aj zdroje REACT-EU v rámci samostatnej vyhradenej prioritnej osi vytvorenej v zmysle čl. 92b ods. 9 nariadenia. Na tieto vyhradené prioritné osi sa uplatňuje **miera financovania zo zdrojov EÚ vo výške 100 %**.

Legislatívny návrh umožňuje vyčleniť na tieto operácie maximálne **10 %** celkových zdrojov EFRR, ESF a Kohézneho fondu, vrátane zdrojov REACT-EU, v rámci cieľa Investície do rastu a zamestnanosti pridelených členskému štátu na programové obdobie 2014-2020. V prípade SR to predstavuje **1 451 349 838,00 EUR**.

Ambíciou Českého predsedníctva Rady EÚ je uzavretie procesu trialógu a predloženie návrhu na zasadnutie Výboru stálych zástupcov (COREPER 2) 20. decembra 2022. Schválenie návrhu revízie nariadenia (EÚ) 2021/241, ktorej súčasťou je revízia nariadenia (SAFE-CARE), sa predpokladá na koniec decembra 2022 resp. na prelome rokov 2022-2023.

2. Uplatnenie SAFE-CARE v podmienkach SR

2.1 Zhodnotenie možností využitia revízie všeobecného nariadenia v podmienkach SR

SR plánuje maximálne využiť ponúkané flexibility z návrhu revízie nariadenia. Z dôvodov časovo náročných legislatívnych procesov revízií predmetných zákonov relevantných pre aplikáciu flexibility na rozšírenie konceptu krátkodobých pracovných úväzkov sa Slovensko koncentruje na realizáciu dvoch typov opatrení:

- I. Podpora úhrady nákladov na výdavky na energie pre zraniteľné domácnosti
- II. Podpora prevádzkového kapitálu pre mikro, malé a stredné podniky

2.2 Navrhované opatrenia v oblastiach podporovaných SAFE-CARE

A. Podpora úhrady nákladov na výdavky na energie pre zraniteľné domácnosti

Aktuálne Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (MPSVR SR) pripravuje v súčinnosti s Ministerstvom financií SR a Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR (MIRRI SR) a v konzultácii s Európskou komisiou návrh definície pojmu „zraniteľné domácnosti“. Definíciu je možné stanoviť viacerými spôsobmi, pričom EK presadzuje do definície zakomponovanie tzv. príjmového finančného parametru jednotlivých členov domácnosti. Návrh definície bude odsúhlasený s EK.

Formálne ukotvenie definície bude realizované prostredníctvom podzákonnej normy vo forme uznesenia vlády.

Opatrenia na podporu zraniteľných domácností bude možné nastaviť až na základe porovnania vývoja cien energií pre domácnosti (2022 / 2021) a projekcie vývoja cien energií v r. 2023, ktoré má vypracovať Úrad pre reguláciu sieťových odvetví (ÚRSO) začiatkom decembra 2022.

Nástrojom realizácie podpory bude tzv. stropovanie nárastu cien energií pre zraniteľné domácnosti, čo je v súlade s dlhodobou stratégiou energetickej politiky SR. Rozdiel medzi zaplatenou a trhovou cenou bude uhradený dodávateľom/distribútorom energie z prostriedkov štátneho rozpočtu a prostriedkov EÚ (EŠIF).

Podľa stanoviska EK z 9. novembra 2022 tieto opatrenia nebudú mať charakter veľkých projektov, nakoľko sa v zmysle návrhu revízie nariadenia aplikujú pre tieto opatrenia pravidlá ESF.

S cieľom posilniť strategický prístup k riešeniu energetickej chudoby v SR vypracoval ÚRSO návrh *Koncepcie na ochranu odberateľov splňajúcich podmienky energetickej chudoby*, ktorého súčasťou je metodika prípravy definície energetickej chudoby. Návrh bol v období 18. novembra – 1. decembra 2022 predmetom medzirezortného pripomienkového konania.

B. Podpora prevádzkového kapitálu pre mikro, malé a stredné podniky

Podpora MSP je limitovaná zúžením oprávnenosti na podniky obzvlášť postihnuté zvýšením cien energie, ktoré sú oprávnené na pomoc na dodatočné náklady v dôsledku mimoriadne prudkého zvýšenia cien energií (oddiel 2.4 Dočasného krízového rámca), pričom je potrebné zároveň dodržať aj pravidlá štátnej pomoci. Vzhľadom na tieto skutočnosti a ďalšie okolnosti sa ukazujú 2 zásadné obmedzenia:

- (a) ustanovenia oddielu 2.4. Dočasného krízového rámca predstavujú v porovnaní s oddielom 2.1 výrazne obmedzujúce podmienky, čím sa výrazne zúži okruh podporených podnikateľských subjektov.
- (b) vzhľadom na krátkosť času, komplikovanosť postupov poskytovania pomoci z EŠIF prostredníctvom dopytovo orientovaných výziev a nutnosť riešenia vysokých nákladov na energiu v krátkom čase, podpora touto formou osobitne zameranou na oddiel 2.4 Dočasného krízového rámca je obzvlášť náročne realizovateľná.

Financovanie z EŠIF je možné realizovať prostredníctvom národného projektu, ktorého prijímateľom bude Ministerstvo hospodárstva SR (MH SR). V dôsledku toho je podpora jedného MSP ohraničená na 200 000 EUR, čo je výrazne menej oproti možnostiam, ktoré umožňuje Dočasný krízový rámec (v prípade oddielu 2.1 je to do 2 mil. EUR, v prípade oddielu 2.4 do 4 mil. EUR, pričom v určitých situáciách môže celková pomoc dosahovať až 100 mil. EUR). Druhou možnosťou je poskytovanie pomoci prostredníctvom dopytovo orientovanej výzvy pre prijímateľov MSP. Táto možnosť je však vzhľadom na extrémne náročný systém implementácie EŠIF v podmienkach SR a v stanovenom časovom rámci komplikovane vykonateľná. MH SR rozhodne o spôsobe formy implementácie projektov pre efektívne využitie zdrojov EŠIF.

MH SR pripravilo návrh Schémy štátnej pomoci na podporu podnikov, ktorá bola vypracovaná podľa oddielu 2.1 Dočasného krízového rámca. Návrh schémy štátnej pomoci bol zaslaný EK 14. novembra 2022, EK schému notifikovala 30. novembra 2022. MH SR spustilo schému od 1. decembra 2022. Do 9. decembra 2022 bolo predložených 2 424 žiadostí podnikov v celkovej sume 35,6 mil. EUR, z toho 2 038 sa na základe samohodnotenia deklarovalo ako MSP, so žiadosťami v objeme 18 mil. EUR. Schéma je navrhnutá ako opatrenie financované z verejných prostriedkov s možnosťou prefinancovania z finančných prostriedkov EÚ.

Oprávnené obdobie je v súlade s návrhom revízie nariadenia stanovené od 1.2.2022 do 31.12.2023. Celková výška pomoci je max. 2 000 000 EUR na podnik, 250 000 EUR na podnik pôsobiaci v poľnohospodárskej prvovýrobe a 300 000 EUR na podnik pôsobiaci v sektoroch rybolovu a akvakultúry.

MH SR zároveň pracuje na príprave schémy štátnej pomoci podľa oddielu 2.4 Dočasného krízového rámca, ktorý umožňuje vyššie limity pomoci na podnik. Predpoklad dopracovania

schémy je začiatok roku 2023. Schéma je v súčasnosti pripravovaná ako potenciálne riešenie kompenzácií vysokých cien energií pre energeticky náročné podniky. Existuje predpoklad, že v tejto skupine sa nenachádzajú podniky z kategórie MSP alebo iba v obmedzenom počte.

Podpora podnikov / MSP bude poskytnutá zo štátneho rozpočtu alebo zo zdrojov EŠIF. Z podporených podnikov v rámci schémy budú identifikované MSP spĺňajúce podmienky oddielu 2.4 Dočasného krízového rámca, v prípade ktorých budú príslušné výdavky štátneho rozpočtu následne prefinancované z EŠIF. Konkrétne možnosti budú upresnené v nadväznosti na legislatívu EÚ a stanovisko EK.

Podľa stanoviska EK z 9. novembra 2022 tieto opatrenia nebudú mať charakter veľkých projektov, nakoľko poskytnuté granty nepredstavujú sériu prác, činností alebo služieb, ktoré by splnili nedeľiteľnú úlohu presnej ekonomickej alebo technickej povahy.

2.3 Navrhovaný rámec implementácie v podmienkach SR

Na základe analýzy nastavenia implementácie EŠIF v SR a možností legislatívneho návrhu EÚ bol navrhnutý nasledovný rámec implementácie:

- pre komponent zraniteľné domácnosti:
 - o poskytovateľom budú jednotlivé riadiace orgány a sprostredkovateľské orgány, ktoré vyčleňujú časť alokácie pre SAFE-CARE;
 - o platobná jednotka pre všetky opatrenia SAFE-CARE v rámci všetkých operačných programov bude MH SR;
 - o v rámci OP, z ktorých sa budú poskytovať zdroje, dôjde k revíziám (vytvorenie osobitných prioritných osí pre SAFE-CARE). Prioritné osi musia byť vytvorené osobitne za každý fond, flexibilita SAFE-CARE umožňuje použiť zdroje v ktorejkoľvek kategórii regiónu);
 - o v rámci vytvorených prioritných osí budú pripravené vyzvania na národný projekt pre prijímateľa MH SR, ktorý bude jediným prijímateľom zdrojov;
 - o implementácia zdrojov SAFE-CARE sa bude realizovať prostredníctvom národného projektu prijímateľa MH SR a prijímateľ bude zodpovedný za overovanie a uhrádzanie dodávateľom/distribútorom energií;
 - o nastavenie jednoduchého modelu pre overovanie na základe zjednodušeného vykazovania výdavkov (jednotkové náklady) bude zakotvené na základe metodiky vypracovanej MPSVR SR odkonzultovanej s EK.
- v prípade komponentu zameraného na podporu MSP budú implementáciu opatrení SAFE-CARE zabezpečovať jednotliví poskytovatelia operačných programov, ktorí vyčleňujú časť alokácie pre SAFE-CARE, prostredníctvom národných projektov/projektov. .

Harmonogram prípravy implementácie SAFE-CARE v podmienkach SR

1. V nadväznosti na schválenie/ notifikovanie schémy štátnej pomoci pre podniky podľa oddielu 2.1	MH SR	1. december 2022
---	-------	------------------

Dočasného krízového rámca zo strany EK spustenie schémy		
2. Spracovanie analýzy disponibilných zdrojov EŠIF 2014-2020 a identifikácia zdrojov, ktoré môžu byť využité pre opatrenia SAFE-CARE (OPKŽP, IROP, OPII, OPLŽ)	RO/SO	12. december 2022
3. Vypracovanie schémy štátnej pomoci podľa oddielu 2.4 Dočasného krízového rámca a jej predloženie na schválenie EK	MH SR	31. január 2023
4. Stanovenie definície cieľovej skupiny „zraniteľné domácnosti“ a jej odsúhlasenie s EK, následne formálne schválenie formou uznesenia vlády SR ;	MPSVR SR	28. február 2023
5. Vypracovanie metodiky zjednodušeného vykazovania výdavkov formou jednotkových nákladov	MPSVR v spolupráci s MH SR	28. február 2023
6. Identifikovanie oprávnených zraniteľných domácností v zmysle stanovenej definície	MPSVR SR v spolupráci s MH SR	15. marec 2023
7. Príprava revízie príslušných OP , vytvorenie osobitných osí pre opatrenia SAFE-CARE a ich predloženie EK	RO	31. marec 2023
8. Príprava vyzvaní/výziev pre národné projekty/projekty v rámci jednotlivých OP	RO/SO	po predložení revízie OP EK

3. Disponibilné zdroje EŠIF pre opatrenia SAFE-CARE

Pre efektívne nastavenie opatrení SAFE-CARE je potrebná identifikácia finálneho objemu disponibilných zdrojov EŠIF pre obidve cieľové skupiny (domácnosti a MSP). Riadiace a sprostredkovateľské orgány boli v tejto súvislosti požiadané o vykonanie analýzy nevyčerpaných zdrojov z alokácie EŠIF. Na základe úlohy A.1 uznesenia vlády SR č. 763/2022 bola zo strany riadiacich a sprostredkovateľských orgánov identifikovaná voľná finančná alokácia operačných programov programového obdobia 2014 - 2020 vo výške **1 055 887 576 EUR**.

Uvedená suma je nižšia ako limit stanovený legislatívnym návrhom SAFE-CARE. V rámci možností vyplývajúcich z navrhovanej legislatívy je teda možné na tieto opatrenia vyčleniť potenciálne ešte ďalšie zdroje EŠIF, ktoré sa na základe posúdenia riadiacich a sprostredkovateľských orgánov javia ako vysoko rizikové z pohľadu naplnenia pravidla n+3, resp. vyčerpania alokácie do decembra 2023, tzn. ide o zostávajúci rozdiel vo výške **395 462 262 EUR**. Jednotliví správcovia kapitol za zdroje EŠIF musia zanalyzovať komplexne jednotlivé projekty pre možnú akumuláciu dodatočného objemu. Podrobnejšie údaje za jednotlivé OP a jednotlivé rezorty sú uvedené nižšie v tab. 1.

4. Administratívne kapacity MH SR realizujúce opatrenia SAFE-CARE

MH SR aktuálne disponuje kapacitami na zabezpečenie čerpania z programového obdobia 2014 – 2020. Úlohy a činnosti spojené s implementáciou opatrení SAFE-CARE nie sú kapacitne, technicky a ani finančne zabezpečené. Riziko nerealizácie úloh riadne a včas môže viesť k neefektívnej podpore zraniteľných domácností a podnikateľov, prípadne k nevyužitiu potenciálu dočerpania voľných zdrojov EŠIF.

Z uvedených dôvodov je preto nevyhnutná spolupráca ostatných riadiacich a sprostredkovateľských orgánov, ktorých potenciálne nedočerpané zdroje EŠIF budú kompenzované opatreniami SAFE-CARE v gescii MH SR.

Spolupráca bude realizovaná v podobe súčinnosti, predovšetkým zabezpečením profesionálnych a odborne pripravených administratívnych kapacít, ktoré bude môcť MH SR využívať podľa svojich nevyhnutných potrieb pri realizácii opatrení SAFE-CARE.

V kontexte uvedeného je potrebné zabezpečiť dostatočné finančné krytie a súčasne poskytnúť dočasné administratívne kapacity z ostatných riadiacich a sprostredkovateľských orgánov v prospech MH SR podľa aktuálnych nevyhnutných požiadaviek MH SR.

Tabuľka č. 1

OP	Zodpovedný rezort (RO/SO)	FOND	Suma realokovaných zdrojov EŠIF na energokrízu (SAFE-CARE) k 12.12.2022
OP II	MDV SR	EFRR	205 618 080,00
		KF	551 589,47
	MIRRI SR	EFRR	150 000 000,00
	MŠVVaŠ SR	EFRR	74 818 551,00
	MH SR	EFRR	0,00
OP IZ	MPSVR SR	ESF	0,00
	MŠVVaŠ SR	ESF	0,00
	MV SR	ESF	0,00
	MV SR	EFRR	48 000 000,00
OP KŽP	MŽP SR/SAŽP	KF	387 899 355,56
	MŽP SR/SAŽP	EFRR	0,00
	MV SR	EFRR	0,00
	MH SR/SIEA	EFRR	0,00
OP EVS	MV SR	ESF	0,00
IROP	MIRRI SR	EFRR	155 292 844,00
	MZ SR	EFRR	15 404 830,00
	MK SR	EFRR	18 302 326,00
Rezorty spolu			1 055 887 576,03